

74736652-0	09/10/2020	ידיעות אחרונות - תעסוקה וצרכנות	עמוד 16	1/2	25.92x33.36
ולשכת רואי חשבון בישראל לכתובת רואי החשבון בישראל - 85138					

הזדמנויות

16

האם כדאי ליטול
הלוואות ולבצע
השקעות בימי
הקורונה?

הלוואות והשקעות בתקופת הקורונה

תקופת משבר הקורונה גרמה למאות אלפי ישראלים לשקוע בחובות ולהזדקק להלוואות, אחרת העסק יקרוס או משק הבית לא יוכל לתפקד. היו מי שהגיעו אף לפת לחם. המשבר - שגרם לשיתוק כמעט כליל של המשק ובימי השיא למיליון ורבע מחוסרי עבודה, התמקד דווקא בענפים משגשגים מאוד, כמו: תיירות, תעופה ותרבות. אולם, ככל שהדבר נשמע מפתיע, דווקא התקופה הקשה יצרה גם שפע הזדמנויות להשקעות, שהניבו לעיתים, למשל בענף מניות הנפט, מאות אחוזי רווח

גד ליאור

משבר סתיו-קיץ
2020

התחום שהציל בחצי השנה הראשונה לקורונה רבים מקריסה כלכלית הוא ללא ספק נטילת הלוואות. בסיוע ערבות מדינה, חלקן נדיבות יותר וחלקן פחות, ניתן לקבל כיום הלוואות בסכומים לא מבוטלים, לרוב בתנאים נוחים למדי. עם זאת, הבנקים עשו ככל יכולתם כדי להגן על עצמם, די בצדק, ולכן גם רחו מבקשי הלוואות לא מעטים, מה שחייב את הממשלה לפתוח קרן הלוואות נוספת בדיוק עבור העסקים הללו.

אולם, גם משפחות רבות נקלעו לקשיים. כאשר מפרנס אחד ולעיתים גם שני המפרנסים פוטרו או הוצאו לחופשות ללא תשלום, שאומנם זיכו בדמי אבטלה, אך אלה היו נמוכים כמובן מהשכר ערב המשבר. לכן, ההודקקות להלוואות הלכה וגברה. עם זאת, צריך לזכור תמיד שיש גם צד לא משמח בנטילת הלוואה: צריך להחזיר אותה!

בבנק ישראל מבקשים לתת דגש על כך שהלוואה היא עניין מורכב ולכן חשוב מאוד לדעת הכל על ההלוואה טרם נטילתה. אחת העצות של כלכלני הבנק המרכזי היא "הגרד לעצמך היטב את מטרת ההלוואה". עוד עצה חשובה היא "השתדל להימנע מהלוואות לכיסוי הוצאות שונות, כמו קניית מצרכים במרכולים או רכישות לא מוגדרות בכרטיסי האשראי".

בבנק ישראל מתריעים גם שעל המתכוון ליטול הלוואה להיזהר עוד יותר אם אין זאת ההלוואה הראשונה שלו. על נוטל ההלוואה לחשב האם יוכל לעמוד בתנאי החוזי ההלוואות שהוא מתכוון ליטול. ועוד עצה של כלכלני הבנק המרכזי: "לעיתים נציגי הבנקים או גופים פיננסיים פונים אליך ומציעים אשראי. אל תקבל החלטה במהירות ואם אין לך צורך באשראי - תרגיש בנוח לסרב". "הלוואות הן כלי מרכזי שמסייע לעסקים רבים לצלוח את המשבר. בהתייחס להלוואות, מוצע לבחון מקורות סיוע מהמדינה, לרבות מענקים והלוואות, כגון פנייה להלוואות בערבות המדינה, רכיביות הנמוכות בדרך כלל מהמוצע בבנקים", אומרת רו"ח איריס שטרק, נשיאת לשכת רואי החשבון.

לדברי רו"ח שטרק, לעיתים, הלוואות מהוות האפשרות היחידה לקבלת מימון מהבנקים,

או להגיש בקשות ולמצות את מענקי הסיוע להתמודדות עם משבר הקורונה, לרבות באמצעות הגשת השגות כאשר מתקבלת תשובה שלילית או מענק חלקי. כמו כן, יש לחפש קרנות סיוע נוספות, כגון קרן צפונה ודרומה וקרן עוגן. כל אלה יכולים לסייע לעסק ולתת זריקת חמצן הנחוץ לצלוח את תקופת המשבר.

בנוסף, יש לבחון לקיחת אשראי נוסף מהבנקים. נציין כי ככל שהעסק נמצא בסיכון גבוה הלוואות אלה יהיו בריביות גבוהות יותר, ולכן חשוב לנהל מו"מ על "מחיר הכסף" ולשקול אפשרויות שונות. תמיד חשוב לזכור שאת ההלוואות בסוף יש להחזיר ולכן על בעל העסק לבחון את התזרים ולשקול פריסה ארוכה יותר של ההלוואות הקיימות, על מנת להתמודד עם המעמסה התקציבית הנוספת שתוטל עליו בעתיד, ולהקביל בין יכולת ההחזר לבין ההתחייבויות.

ענת ששתיאל, מנכ"לית מועדון לקוחות PowerCard, אומרת לנו, כי "מומלץ לכל עסק לקחת כל הלוואה אפשרית שיכולה לסייע לו. עכשיו, בעיצומו של הסגר השני, עסק ששמר על יציבות והמשכיות, גם אם הוא מראה ירידה סבירה בעסקיו, באם בעליו יכול להראות לבנק או למוסד הפיננסי המלווה יכולת עמידה בהתחייבויות קיימות וחזרה לפעילות, יאותו לתת לו הלוואה. ניתן להמשיל זאת לפוליסת ביטוח. אני משלם פרמיה, אך תמיד מקווה לא להשתמש בביטוח".

לדברי ששתיאל, מקסימום יהיו לי בחשבון כמה מאות או עשרות אלפי שקלים ליום צרה, למשל אם חלילה יבואו גלים נוספים של נגיף הקורונה. כאשר העסק ייכנס למשבר, תהיה לו יכולת נשימה לצלוח משבר נוסף. ואם כתקוותנו לא יגיע, תמיד ניתן לפרוע את ההלוואה בפירעון מוקדם. רצוי להיות נזילים".

העצות בעת נטילת הלוואות הן רבות וכדאי לבצען:

תקראו את המסמכים שאתם חותמים עליהם, זהו חוזה משפטי ביניכם לבין הבנק. מומלץ מאוד לקרוא גם את האותיות הקטנות, כי שם תמיד מצופות "הפתעות" שלא תמיד הן נעימות, כמו חזר מוקדם של הלוואה בליווי קנס וכדומה.

הקורונה אומנם שינתה לא מעט, אבל אחד הדברים שהיא לא שינתה זה את האופי של המשקיעים. אז במקום לחפש איך לנצל הזדמנויות או את נקודת הכניסה האופטימלית, תזכרו שעדיף לכם להתמקד יותר בהתאמת תיק ההשקעות לפרופיל הסיכון שלכם - ולתת לכסף לעבוד

תעשו פקר שוק, גופים פיננסיים רבים מעניקים הלוואות בתנאים שונים, עם ערבות, ללא ערבות, ביטחונות נדרשים אלא. האם תוכלו לקחת מאותו גוף שתי הלוואות במקביל? מה הם היתרונות והחסרונות בכל הלוואה שמציעים לכם? ובהחלט אף רצוי להתמקד. תציגו את התנאים שקיבלתם אצל המתחרים, וייתכן שמהלך כזה יסייע לכם בקבלת תנאים טובים יותר בהחזר ההלוואה. לאחר שביררתם אודות מגוון ההלוואות הקיימות בשוק, והבנתם מהו הסכום שניתן עבורכם לזות, כדאי לתכנן כיצד נטילת

ההלוואה תשפיע עליכם ברמה האישית והעסקית בחיי היומיום, ומהו הסכום החודשי להחזר ההלוואה שיתווסף לסך כל ההוצאות החודשיות שלכם. האם תוכלו לעמוד בהחזר של 300 שקל בחודש, 1,000 שקל או 15 אלף שקל בחודש?

ומעניין ההלוואות בפנייה חדה להשקעות. אין כלל ספק, כי כאשר קרסו המניות בבורסת העולם בחודש מרץ, רבים חשבו שהינה המפולת משנת 1929 חוזרת. אולם, למרבה הפלא, ועד היום ההסברים לתפנית מעטים, הבורסת בעולם, החל בוולסטרט ובאירופה וכלה בדרום מזרח אסיה וגם בתל אביב, התאוששו מהר, אולי גם מהר מדי. מי שרכש מניות בחודש מרץ הרוויח כבר באפריל עשרות אחוזים ואם רכש מניות נפט - גם מאות אחוזים. בחודש ספטמבר 2020 בורסת רבות בעולם כבר מחקו כליל את ירידות השערים וחלקן אף עלו לשיאים חדשים, כמו בוולסטרט.

בבית ההשקעות אלטשולר שחם מסבירים, כי אחת לתקופה חווים השווקים הפיננסיים משבר או אירוע אחר שמגריל את אי הוודאות וכמובן גם את מפלס הלחץ בקרב החוסכים. במקרים מסוג זה יש לעיתים תחושה שצריך לבצע פעולה כלשהי במטרה לצמצם את האפשרות להפסד כספי. פעולות כמו משיכת כספים הפוזה או מעבר למסלול סולידי ללא התאמה לצרכים הספציפיים של החוסך עלולות להיות טעות של ממש, כאלה שההשלכות שלהן עלולות לבוא לידי ביטוי עוד

26.14x30.93	2/2	עמוד 17	ידיעות אחרונות - תעסוקה וצרכנות	09/10/2020	74736651-9
לשכת רואי חשבון בישראל - 85138					

**במשבר 2008
נרשמו בשוקי המניות ירידות
של כ-
50%**

**דוגמה שחוקה היטב
בזיכרון היא משבר 2008,
שבשיאו נרשמו בשוקי
המניות ירידות של
כ-50%. מי שבחר אז
לבצע פעולה ומיהר
למשוך את כספי החיסכון,
חווה הפסד משמעותי,
ולעומת זאת מי שהתמיד
והמתין בסבלנות, קצר את
הפירות לאחר מכן**

זמן ארוך אחר כך.

דוגמה שחוקה היטב בזיכרון היא משבר 2008, שבשיאו נרשמו בשוקי המניות ירידות של כ-50%. מי שבחר אז לבצע פעולה ומיהר למשוך את כספי החיסכון, חווה הפסד משמעותי, ולעומת זאת מי שהתמיד והמתין בסבלנות, קצר את הפירות לאחר מכן.

בהסתכלות היסטורית של עשרות שנים, אפשר לראות מגמה מובהקת של עלייה בשוק המניות. למעשה, מחקרים רבים מצביעים על כך שהסבירות להפסד בשוק המניות יורדת בצורה משמעותית ככל שתקופת ההשקעה ארוכה יותר. השקעה לפנסיה מטבע הדברים היא השקעה לטווח ארוך מאוד - בדרך כלל לעשרות שנים. במהלך אותן שנות השקעה ארוכות סביר שיהיו גם משברים.

היום זה משבר הקורונה, ב-2008 היה זה משבר הסאב־פריים, בשנת 2000 משבר הדוט־קום וכך הלאה. בראייה ארוכת טווח, השפעת המשברים הללו אינה מהותית, שכן נטיית השוק היא לתקן את עצמו ואף לקבוע שיאים חדשים.

לכן, ביצוע פעולות תחת לחץ בחסכונות המיועדים לטווח ארוך אולי יביא לאנחת רווחה בטווח הקצר, במידה והירידות יימשכו, אך פעולות אלו עלולות לגרום לנזק משמעותי לחוסכים, שמטרתם המרכזית בסופו של דבר היא להגדיל את החיסכון הפנסיוני בהסתכלות ארוכת טווח.

חילוץ עסקים מהמשבר

"חלק ניכר מהעסקים במשק מצוי כיום ב'תקופת דמדומים', שקשה לקבוע אם סופה יהיה בשחר של יום חדש, או שאחריה תבוא שקיעה ודעיכה", מתריעים נשיאת לשכת רו"ח, איריס שטרק, וחבר הוועד המרכזי של

הלשכה, רו"ח מנחם רהב.

לדברי ראשי לשכת רואי החשבון, המלווים בימים אלה מאות רבות של עסקים שנקלעו לקשיים חמורים, "היקפם הגבוה של העסקים המצויים במצב זה וההשלכות מרחיקות הלכת שעלולות להיות לתוצאות פעילותם בתקופה זו, מחייבים את מתיחת כל האמצעים העומדים לרשות העסקים לקצה גבולות היכולת. זאת, במטרה להבטיח את מיצוי כל הצעדים האפשריים, החל ממדידה נכונה של המצב העסקי ויכולתו לעמוד בהתחייבויותיו בטווח הנראה לעין, וכלה בגיבוש הסדרים שיאפשרו חייית תשלומים או הקדמת הכנסות, ככל שהדבר נדרש".

לדברי שטרק ורהב, העסקים שבקשיים חייבים - חצי שנה לאחר פרוץ משבר הקורונה - לשקול מיידית את גיוס מקורות המימון הנדרשים, דחיפת כלי השייך וכל פעולה אחרת שתאפשר לצלוח את התקופה הקשה, מבלי שהעסק יקרוס ויגיע לפשיטת רגל.

שטרק ורהב מדגישים, כי אחד הכלים החשובים ביותר על מנת להימנע ממצב של פשיטת רגל וחדלות פירעון הוא לנתח מוקדם ככל האפשר את המצב והקשיים ולהיכנס לתוכנית הבראה באופן מיידית:

"יש נטייה להתעלם ולדחוק את הקשיים מתוך תקווה שאינה ריאלי, לעיתים מתוך המחשבה שהמצב ישתפר. העוצמה היא לנתח נכון וריאלית את שוויים וערכם של הנכסים, את ההתחייבויות ואת תזרים המזומנים. כאשר ברור שאין יכולת לכסות באמצעות מימוש הנכסים את ההתחייבויות, וכאשר התחזית התזרימית משקפת גירעון מתמשך, חייבים לשקול את כלי ההגנה הקיימים בחוק. ככל שהאבחון הנוכחי יהיה מוקדם יותר כך סיכויי ההצלחה יגברו".

האם הפעם זה שונה בשווקים הפיננסיים? כפיר חסין, מנהל השקעות ראשי ב"הראל פיננסים", ציין בפנינו, כי הדרמה בשווקים הפיננסיים בחודשים האחרונים מעוררת לא מעט שאלות של משקיעים מתחילים, אך גם ותיקים, בוגרי משברי עבר, שהופתעו מהעוצמות והמהירות שבה התרחשו האירועים בשווקים במהלך משבר הקורונה. הירידות בכרסות היו חדות ומהירות יותר מכל משבר אחר. בתוך שבועיים ירדו שוקי המניות בכ-30%. ואז, כשהפחד בשמיים, השווקים שינו כיוון ובתוך שבועות לא רבים הם התקרבו מחדש לרמתם.

איך יודעים אם עכשיו זה זמן טוב להיכנס להשקעות או שעדיין מסוכן מדי? הניסיונות של משקיעים לתזמן את השוק, להספיק להיכנס לפני שמתחילות העליות או לצאת רגע לפני הירידות, נדרונו לכישלון, כי אף אחד עד היום לא הצליח לייצר את השיטה המנצחת לעשות את זה. כפיר חסין מציין, כי כאשר בוחנים את נתוני כניסת ויציאת הכספים ממכשירי חיסכון כמו קרנות נאמנות, רואים שהציבור לרוב יוצא אחרי שכבר ספג הפסד, וכך גם מפספס את העליות שיבואו אחר כך.

לכן השאלה שאתם צריכים לשאול את עצמכם היא לא אם זה זמן טוב להיכנס, אלא האם חשיפה למניות מתאימה לך? תמיד ניתן יהיה להצביע על סיכונים בהשקעה בשוק ההון, כאשר בלא מעט מקרים הסיכונים ייראו לנו הגיוניים וסבירים. אנחנו אחרי עשר שנים של עליות חזקות מאוד וכל שנה מחדש לקוחות שאלו האם זה הזמן להיכנס. אגב, זו הסיבה העיקרית שרובנו זקוקים ליועץ השקעות או מנהל תיקים שיוכל ללוות אותנו.

איך אפשר למנוע מלקוחות לעשות טעויות בהשקעה?

ירידות חדות בכל האפיקים, כולל אלה שנחשבים בטוחים יותר, כמו שראינו בתחילת המשבר הנוכחי, יכולות לערער את הביטחון של כל משקיע. נוסף לזה את הפחד על הבריאות האישית, איומים חוזרים ונשנים, גם עכשיו לקראת סתיו 2020, בסגר כללי וגל פיטורים, ונקבל מתכון מושלם לפאניקה, כפי שראינו בתחילת מרץ. אבל תמיד כשזה קורה לנו, חשוב לזכור שההיסטוריה מלמדת שאחרי ירידות כל כך חדות במניות ואגרות חוב, לרוב מתברר שזו הייתה הזדמנות קנייה. כולם מכירים את ההיסטוריה ואין כאן סוד.

האם הקורונה שינתה את עולם ההשקעות?

משבר הקורונה שונה ממשברים קודמים מאחר שהוא כבר גרם לשינוי ברפואי ההתנהגות של אנשים בעולם ולכן הוא דורש התאמה של תיקי ההשקעות של כולנו. כך, למשל, יש סקטורים שחווים פריחה מחודשת, כמו סקטור הבריאות, כאשר במיוחד בולטות מניות הציוד הרפואי, שקיבלו את הזרקה המרכזי במשבר. לפי כל הסימנים, הסקטור הזה עשוי להמשיך ליהנות בשנים הקרובות מפריחה תקציבית וביקושים גדולים.

מי שמנתח את העליות של החודשים הראשונים, שאחרי הירידות החדות, מגלה כי אחד המגורים ש"ניצחו" את הקורונה הוא סקטור הטכנולוגיה, בזכות תחומים, כמו עבודה ולמידה מרחוק, הגנת סייבה, אחסון נתונים, מסחר מקוון ושירותי ענן. "אלה מגמות שלהערכתנו צפויות להימשך במבט קדימה", צופה כפיר חסין.

הקורונה אומנם שינתה לא מעט, אבל אחד הדברים שהיא לא שינתה זה את האופי של המשקיעים. אז במקום לחפש איך לנצל הזדמנויות או את נקודת הכניסה האופטימלית, תזכרו שעדיף לכם להתמקד יותר בהתאמת תיק ההשקעות לפרופיל הסיכון שלכם - ולתת לכסף לעבוד. ■